

БОРИС ЄВТИХІЙОВИЧ ЄСИПЕНКО: до 80-річчя від дня народження

Цього року виповнилося б 80 років від дня народження відомого вітчизняного вченого в галузі фізіології водно-сольового обміну та бальнеології доктора біологічних наук, професора Бориса Євтихевича Єсипенка.

Б. Є. Єсипенко – українець, який народився в Сибіру, пройшов шляхами війни і повернувся на історичну Батьківщину. Надалі все його життя було присвячене науці. Важко було молодому учаснику недавніх боїв звикати до студентської лави Київського державного університету ім. Т. Шевченка, але надто зацікавила його фізіологія. Це було помічено видатними вченими-фізіологами того часу Воронцовим і Фольбортом і молодий талановитий вчений невдовзі захищає кандидатську дисертацію. Свій науковий шлях вчений розпочав лаборантом Інституту фізіології КДУ, а закінчив - його директором.

Побувавши недовгий час на посаді організатора науки в Президії Академії наук Б.Є. Єсипенко повертається до лабораторної науки і вже на посаді завідувача відділом Інституту фізіології ім. О.О.Богомольця НАН України захищає докторську дисертацію щодо участі нирок і печінки в регуляції водно-сольового обміну (1963), але, головне створює вітчизняну школу фізіології водно-сольового обміну. Більше ніж 50 вчених як фізіологів-фундаменталістів, так і лікарів-практиків захистили під його керівництвом кандидатські дисертації. Відомі вчені - його вихованці - академік Академії наук України, директор Інституту гідробіології НАН України В.Д. Романенко, доктор біологічних наук, завідувач відділом Інституту фізіології ім. О. Богомольця НАН України М.С. Яременко (нині покійний), доктор біологічних наук, професор Л.І. Жаліло, доктор медичних наук І.С. Флюнт та багато інших продовжили і розвинули дослідження в галузі фізіології водно-сольового обміну та бальнеології.

Невтомна працелюбність, висока ерудиція та інтелект, широкі енциклопедичні знання і компетентність – це ті риси вченого, завдяки яким Б.Є. Єсипенко став визнаним фахівцем з проблеми участі секреторних травних залоз і, особливо, печінки в регуляції обміну іонів натрію та калію, а також води в організмі. Ним досліджено механізми жовчоутворення, вперше показана роль іонного обміну в секреторному процесі. Монографія „Іонні механізми жовчовиділення” (1983), відзначена нагородою НАН України, стала настільною книгою гастроентерологів і привернула до вченого багато послідовників і учнів серед лікарів цього профілю. Співпраця Б.Є. Єсипенка і професора-гепатолога В. Земськова дозволила прикласти одержані суто фундаментальні дані про водно-сольовий обмін до практичних проблем клініки печінкових захворювань. Б.Є. Єсипенко і його учні послідовно поглиблювали уявлення про фізіологію такого важливого органу як печінка. Важливим аспектом цих досліджень стала праця відділу водно-сольового обміну на чолі з професором Б.Є. Єсипенком на курорті Трускавець по вивченню складу і фізіологічних властивостей мінеральної води „Нафтуса” і її аналогів. Результатом цієї праці став вихід в світ двох монографій про склад і фізіологічні властивості цієї унікальної мінеральної води. Ці книги стали наріжними каменями для зведення трускавецької наукової школи бальнеології. Визначення необхідних для лікування захворювань печінки доз мінеральної води визнано винаходом, за який автор отримав Срібну медаль ВДНГ України.

Вчений з високою громадською активністю, Б.Є. Єсипенко склав російсько-український тлумачний фізіологічний словник. Будучи вже тяжко хворим, ні на день не перериваючи творчої праці, Б.Є. Єсипенко в останні свої дні готував цей словник до перевидання, додаючи до нього сучасні визначення і терміни.

Наукова громадськість, учні, фізіологи-сучасники завжди будуть пам'ятати Б.Є. Єсипенка як талановитого вченого, який, на жаль, не встиг реалізувати всіх своїх задумів, і як толерантну і широко освічену людину.

Професор Л.І.Жаліло